

Petr Berounský aneb Uděláme z Vás případ!

Jednoho dne nám do redakce došel mail tohoto znění: „*Vážení pánové Drdo a Kroupo. Slyšel jsem Vás v Českém rozhlasu na Praze a také na Rádiu Česko. V tom prvním rozhovoru jste říkali, že máte málo příběhů agentů StB. Kdybyste měli zájem, nabízím můj. Petr „Berounský.“*“ (jde o pseudonym, protože si nepřál, abychom zveřejnili jeho pravé jméno). Pisatel e-mailu připojil adresu a telefon, v archivu bezpečnostních složek jsme objevili torzo jeho svazku.

Petr se narodil roku 1950, jeho otec byl soudce, vyhozený ze zaměstnání za nacismu i za komunismu, maminka byla učitelka. Vyrůstal v 50. letech, ale říká, že jako dítě neměl ponětí o žádných persekucích a teroru. Rodiče ho od podobných věcí drželi stranou. „*Byl jsem velmi věřící pionýr – a když si rodiče chtěli něco říct, vždycky nás poslali jinam nebo šli do vedlejšího pokoje. Ale babička... ta si žádné servítky nebrala a já jsem si z toho kolem desátého roku věku vytvořil názor, že babička je reakcionářka.*“ Jak Berounský dospíval, začal mu otec postupně vyprávět o komunistických ničemnostech. V osmnácti letech prý věděl všechno – nebo alespoň to, co se tehdy vědět dalo.

V roce 1968 přijali Petra Berounského na Vysokou školu ekonomickou. Zažil ještě na vysoké relativně svobodnou atmosféru, ale pak už nastoupila normalizace. Berounský žil tak, jako spousta mladých lidí: veřejně se neangažoval, jezdil na výlety do přírody, chodil do hospod. Jednoho dne v roce 1970 navštívila skupina kamarádů hospodu na pražském Hlavním nádraží. Hodně pili a jeden z nich se pozvracel na záchodě. Neuklidil po sobě, vrátil se pak ke stolu a nikomu nic neřekl. Za chvíli se objevil esenbák v uniformě. Odvedl dotyčného opilce a ostatní šli na policejní stanici s ním. Všichni pak byli vyslechnuti, prohledáni (včetně obsahu tašek), zapsáni a nakonec propuštěni.

Petr Berounský si myslel, že tím záležitost skončila. Po pár dnech jel domů stopem za rodiči. Vypráví, že mu zastavila škodovka, že řidič se mu zdál divný a pořád se ho na něco vyptával: „*Asi tak čtvrt hodiny před Berounem se zeptal, jak se jmenuju, já jsem odpověděl a on na to: 'Já tě znám!' Pak mi řekl,*

že dostal náš spis k řešení, čili oni z toho udělali kauzu. Řekl mi, že mám v pondělí přijít do Bartolomějský, že to nesmím nikomu říct a že se jmenuje Říha. “ Z auta vystoupil Petr Berounský vyřízený a dostal prý nezvladatelný strach. Zjistil, že jednoho z kamarádů kontaktovala StB, o jejíž praktikách prý tehdy věděl a hned se mu vybavil (tehdy již v tisku popsany) teror 50. let. Do Bartolomějské si netroufl nejít - muž, který se představil jako Říha, si ho v pondělí vyzvedl na vrátnici a odvedl do kanceláře. „Vytáhl z police absolutně nejtlustší šanon.. Já jsem hrozně nervní člověk a byl jsem z toho absolutně zničen...

Co se v kanceláři dělo dál není úplně jasné, ale z Berounského výpovědi si člověk může udělat docela plastický obrázek. StB zjevně tipovala spolupracovníky mezi studenty a nervózní ustrašený rozklepaný mladík se jevil jako dobrý cíl. Policista mu pohrozil vyloučením ze školy a domluvil se s ním, že se znovu sejdou, což Berounský odsouhlasil. Tehdy se fakticky stal konfidentem tajné policie. Ještě nepodepsal dohodu o spolupráci, ale se „svým“ estébákem se začal scházet. Nepamatuje si prý, jaké informace mu předával, písemně nic. Dokončil školu a schůzky trvaly dál: *„Mně to na jednu stranu nepřipadalo, že dělám něco až tak špatného, jako že jsem nějaký udavač... On mi vždycky dával otázky a mě docela bavilo jim říkat nějaký věci, aby jim to bylo nepříjemný... Já jsem žádný písemný zprávy nedával. Jedině když jsem jel v roce 1979 do Maroka s mojí ženou, tak jsem měl napsat, jak probíhala pasová prohlídka na jednotlivých hranicích. To jsem napsal hrozně rád, na rozdíl od příšerný prohlídky na česko-německých hranicích se totiž situace směrem na Západ neuvěřitelně měnila, na rakousko-italské hranici přišel jen celník v civilu, žena byla na záchodě a on ji vůbec nehledal. Vůbec nic nekontroloval. Mě docela bavila představa, že se ti volové z StB chytnou za nos. Chtěl jsem, aby věděli, jak to má vypadat na hranicích, že na Západě vlastně skoro žádná hranice nebyla. Estébák mi dával nějaký otázky a mě docela bavilo jim říkat věci, které jim byly nepříjemné. Říkal jsem jim třeba, co říkají lidi, když je*

nějaký zdražení, že za to může strana a vláda. No a on na to, kdo to říkal, chtěl na mě jména, ale ty já nikdy neřekl.“

Zájem StB na nějakou dobu ustal a Berounský začal pracovat u dráhy. Ovšem policie na něj nezapomněla – když nastoupil do zaměstnání, ozvali se mu estébáci telefonem. Podával různá hlášení, jména lidí prý neříkal, ale vzápětí poví, že jedno přece: vedoucího podniku, v němž pracoval. „*Ten vedoucí byl samozřejmě komunista a tak mi přišlo hrozně legrační říct, že nemá kladnej poměr k socialistickému zřízení. Podle mě to žádný udávání nebylo, protože on samozřejmě ve funkci zůstal dál... Tak jsem si říkal: za to, jak mě buzeruje, se mu takhle pomstím.*“ Berounský měl několik řídicích orgánů: „*Ten úplně poslední, ten byl inteligentní, toho jsem měl docela rád... Docela mi přišlo, že je na úrovni.*“ S estébáky se scházel v restauracích, nebral si od nich peníze, jen si nechal zaplatit džus a tonik.

Dlouho nepodepsal žádný vázací akt – teprve v 80. letech, ale na jeho obsah si prý nepamatuje. Říká ovšem, že každý, kdo spolupracoval s StB si toho byl dobře vědom: „*Já vím, že dnes agenty rozlišují podle toho, že ten, kdo nepodepsal, nic nevěděl – a ten, kdo podepsal, byl vědomý spolupracovník. Já bych je spíš rozlišoval na ty, kdo šli sami a chtěli udávat – a na ty /ostatní/. Já jsem to dělal, protože jsem se bál, že když to dělat nebudu, že mě vyhodí ze školy nebo zavřou do vězení, a pak jsem se bál, že mě vyhodí z práce.*“ Agentství Petra Berounského se Státní bezpečností skončilo na konci 80. let, kdy písemně oznámil, že už spolupracovat nebude a že vše řekl své ženě. Tajní ho pak nechali na pokoji.

Podle úředního zápisu v Berounského svazku se s estébáky sešel zhruba osmdesátkrát a předal celkem dvacet osm zpráv „ekonomického charakteru“ nebo se vztahujících k lidem, na kterých měla StB zájem. Jestli Petr Berounský, průměrný a aktivní agent StB ze strachu, někomu konkrétnímu ublížil nebo ne, to nevíme. Tajná policie hromadila série informací, s nimiž pak pracovat mohla a taky nemusela. StB dlouho hodnotila Berounského vcelku pozitivně – v roce

1978 ho jeden z důstojníků charakterizoval jako „*inteligentního, mladého a bystrého člověka, který se projevil jako vhodný typ tajného spolupracovníka*“. Berounský o své minulosti říká, že nic špatného neudělal, ale současně dodává: „*Je mi to strašně líto...Dlouho jsem neměl odvahu, abych řekl, že to dělat nebudu. Nejdřív to bylo kvůli studiu, pak kvůli zaměstnání, protože jsem se bál, že mě nikde nevezmou, že nechodím k volbám, třeba. Když potom byly nějaký další volby, to už jsem byl ženatý, tak mi žena říkala, že když nepůjdu k volbám, tak nevezmou dceru Madlenku do školky. No ale já jsem stejně nešel, v tomhle jsem byl statečný v uvozovkách, a Madlenku stejně do školky vzali.*“

Převzato z knihy Kruté století (Drda Adam – Kroupa Mikuláš, Kruté století. Kapitoly z rozhlasového pořadu Příběhy 20. století, Praha 2008, s. 181-183)